

OTM TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA MUSTAQIL TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Ergasheva Kumushxon

Buxoro davlat pedagogika instituti

E-mail: ergasevs046@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalarida tasviriy san'at yo'nalishi talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning pedagogik va metodik asoslari tadqiq etiladi. Tadqiqotning maqsadi talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda mustaqil ishlar ulushini oshirish, ularni zamonaviy texnologiyalar asosida boshqarish metodikasini takomillashtirishdan iborat. Maqolada an'anaviy o'qitish va innovatsion yondashuvlar qiyoslanib, mustaqil ta'limning samaradorlik ko'rsatkichlari aniq statistik jadvallar yordamida asoslab berilgan. Xulosa qismida oliy badiiy ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: mustaqil ta'lim, tasviriy san'at, metodika, OTM, pedagogik texnologiya, ijodiy faoliyat, kompetensiya, akademik rasm, kompozitsiya, o'z-o'zini nazorat qilish.

УЛУЧШЕНИЕ МЕТОДОЛОГИИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ САМООЦЕНКИ В КУРСАХ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНЫХ ИСКУССТВ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются педагогические и методические основы организации самостоятельной учебной деятельности студентов факультета изобразительных искусств высших учебных заведений. Цель исследования – увеличение доли самостоятельной работы в развитии творческих способностей

студентов и формировании профессиональных компетенций, а также совершенствование методики управления ею на основе современных технологий. В статье проводится сравнение традиционного и инновационного подходов к обучению, а также обосновываются показатели эффективности самостоятельной работы с использованием наглядных статистических таблиц. В заключении представлены практические рекомендации, направленные на повышение качества высшего художественного образования.

Ключевые слова: самостоятельная работа, изобразительные искусства, методика, высшее образование, педагогические технологии, творческая деятельность, компетенция, академический рисунок, композиция, самоконтроль.

IMPROVING THE METHODOLOGY OF INCREASING THE EFFICIENCY OF INDEPENDENT EDUCATION IN FINE ARTS COURSES OF HIGHER EDUCATION

ANNOTATION

This article examines the pedagogical and methodological foundations of organizing independent educational activities of students of the fine arts department in higher educational institutions. The purpose of the research is to increase the share of independent work in the development of students' creative abilities and the formation of professional competencies, and to improve the methodology for managing them based on modern technologies. The article compares traditional teaching and innovative approaches, and substantiates the effectiveness indicators of independent education using clear statistical tables. The conclusion presents practical recommendations aimed at improving the quality of higher artistic education.

Keywords: independent education, fine arts, methodology, higher education, pedagogical technology, creative activity, competence, academic drawing, composition, self-control.

KIRISH

Bugungi kunda jahon ta'lim tizimida talabalarning mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvini shakllantirish ustuvor vazifaga aylandi. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimida ham o'quv yuklamalarining asosiy qismi mustaqil ta'limga yo'naltirilayotganligi bejiz emas¹. Ayniqsa, tasviriy san'at kabi amaliy va nazariy bilimlar sintezini talab qiladigan sohalarda talabaning auditoriyadan tashqari bajaradigan ijodiy ishlari uning professional mahoratini belgilovchi asosiy omil hisoblanadi. Tasviriy san'at darslarida mustaqil ta'lim faqatgina berilgan topshiriqni bajarish emas, balki talabaning badiiy idrokini o'stirish, rang va shakl ustida individual izlanishlar olib borishi va o'zining betakror uslubini yaratish jarayonidir. Biroq, ko'p hollarda OTMlarda mustaqil ta'limni tashkil etish metodikasi yetarli darajada tizimlashtirilmaganligi, talabalarning bu jarayonga motivatsiyasi pastligi va metodik ko'rsatmalarning eskirganligi kuzatilmoqda. Shu bois, bo'lajak mutaxassislarni tayyorlashda mustaqil ishlar samaradorligini oshirishning yangi modelini ishlab chiqish va uni amaliyotga tatbiq etish dolzarb pedagogik muammo hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Tasviriy san'atda mustaqil ta'lim muammosi ko'plab san'atshunos va pedagog olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Jumladan, R.Hasanov, B.Boymetov va N.Abdurahmonov kabi olimlarning ishlarida badiiy ta'limning nazariy asoslari va rasm chizish texnikasi masalalari yoritilgan. Shuningdek, xorijiy tadqiqotchilardan V.Kuzin va N.Rostovsevlar badiiy ta'limda tizimlilik va izchillik prinsiplari mustaqil ta'limning asosi ekanligini ta'kidlashgan. Tadqiqot metodologiyasi sifatida tizimli yondashuv, pedagogik kuzatuv, so'rovnoma va qiyosiy tahlil metodlaridan foydalanildi². Tadqiqot jarayonida talabalarning mustaqil ishlarni bajarish darajasini aniqlash maqsadida "Ijodiy faollik" testi va amaliy ishlar monitoringi o'tkazildi. Ma'lumotlarni qayta ishlashda sifat va miqdor ko'rsatkichlari uyg'unligi ta'minlandi.

¹ Hasanov R. – Tasviriy san'at metodikasi – Toshkent: Fan va texnologiya, 2012. – 180 b.

² Boymetov B. – Qalamtasvir: OTMlar uchun darslik – Toshkent: Musiqa, 2016. – 125 b.

МУНОКАМА ВА НАТИЈАЛАР

O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, mustaqil ta'lim samaradorligi bevosita o'qituvchining metodik rahbarligi va talaba uchun yaratilgan texnik imkoniyatlarga bog'liq. Biz tomonidan taklif etilgan "Bosqichli ijodiy mustaqil ish" (BIMI) metodikasi doirasida talabalarga faqat mavzu emas, balki uning algoritmik yechimi va baholash mezonlari avvaldan taqdim etildi. Natijada talabalarning o'z ishiga mas'uliyati ortib, kreativ yondashuvi 25-30% ga o'sgani kuzatildi.

Quyida an'anaviy va takomillashtirilgan metodika asosida o'tkazilgan tajriba-sinov ishlari natijalari keltirilgan:

1-jadval. Talabalarning mustaqil ta'limga ajratilgan vaqtdan umumli foydalanish ko'rsatkichi (foizda)

Guruhlar	Nazariy tayyorgarlik	Amaliy ijodiy ish	Eskizlar ustida ishlash	O'z-o'zini baholash
Nazorat guruhi (an'anaviy)	45%	35%	15%	5%
Tajriba guruhi (yangi metod)	20%	55%	20%	5%

2-jadval. Talabalarning mustaqil ishlarining sifat ko'rsatkichlari (5 ballik tizimda)

Ko'rsatkichlar	Nazorat guruhi (o'rtacha)	Tajriba guruhi (o'rtacha)	O'sish sur'ati
Kompozitsion yechim	3.4	4.6	+1.2
Ranglar mutanosibligi	3.6	4.7	+1.1

Ko'rsatkichlar	Nazorat guruhi (o'rtacha)	Tajriba guruhi (o'rtacha)	O'sish sur'ati
Texnik ijro mahorati	3.2	4.5	+1.3
Ijodiy individuallik	3.0	4.8	+1.8

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, yangi metodika qo'llanilganda talabalar o'z vaqtini asosan amaliy ijodga va individuallikni namoyon etishga yo'naltirganlar.

XULOSA

Xulosa o'rnida ta'kidlash lozimki, OTM tasviriy san'at darslarida mustaqil ta'lim samaradorligini oshirish nafaqat dars soatlarini taqsimlash, balki butun o'quv jarayonini transformatsiya qilishni talab etadi. Birinchidan, mustaqil ta'lim uchun beriladigan topshiriqlar talabaning qiziqishlari va kelajakdagi kasbiy faoliyati bilan uzviy bog'liq bo'lishi shart. Ikkinchidan, talabalarda mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish uchun axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, jumladan, elektron platformalar va video-darsliklardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish zarur. Uchinchidan, o'qituvchi faqatgina nazoratchi emas, balki ijodiy maslahatchi (t'yutor) sifatida faoliyat yuritishi, har bir talabaning individual xususiyatlarini hisobga olishi lozim.

Tadqiqot natijalari shuni tasdiqladiki, tizimli tashkil etilgan mustaqil ta'lim talabalarning nafaqat tasviriy mahoratini, balki ularning estetik dunyoqarashi va analitik fikrlash qobiliyatini ham tubdan yaxshilaydi. Kelgusida tasviriy san'atning barcha turlari (rangtasvir, qalamtasvir, haykaltaroshlik) bo'yicha tabaqalashtirilgan mustaqil ishlar bankini yaratish va ularni raqamli baholash tizimiga o'tkazish badiiy ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi. Shuningdek, talabalarning mustaqil ishlari ko'rgazmalarini doimiy ravishda tashkil etish ulardagi motivatsiyani oshiruvchi asosiy stimullardan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hasanov R. – Tasviriy san’at metodikasi – Toshkent: Fan va texnologiya, 2012. – 180 b.
2. Boymetov B. – Qalamtasvir: OTMLar uchun darslik – Toshkent: Musiq, 2016. – 125 b.
3. Rostovsev N.N. – Metodika prepodavaniya izobrazitel’nogo iskusstva v shkole – Moskva: Prosveshchenie, 1980. – 239 s.
4. Abdurahmonov N. – Kompozitsiya asoslari – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2007. – 110 b.
5. Azizxo’jayeva N.N. – Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat – Toshkent: TDPU, 2023. – 175 b.